

BOJOVÁ ČINNOST DIVIZE PŘI VYJITÍ Z BOJE A ODCHODU

V soudobé bojové činnosti převažují především aktivní útočné formy boje. To ovšem neznamená, že je možné stále útočit. V. I. Lenin zdůraznil: „Kdo se naučil útočit, ale nenaučil se za jistých těžkých podmínek, když se jim přizpůsobil, ustupovat, ten válku vítězně nedokončí.“ (Spisy, sv. 33, str. 90, Praha 1955.)

V průběhu bojové činnosti se divize mohou dostat do krajně obtížné situace, kdy pokračování v boji na dosavadní čáře nebude účelné, nebo ani možné. V takovém případě může divize **na rozkaz nadřízeného velitele** uskutečnit vyjití z boje a odchod. Jde o druh manévru používaný k přeskupení, zaujetí výhodnějších čar, vyvedení vojsk z nevýhodných podmínek. Odchod může být nejčastěji použit s cílem uchránit vlastní vojska před úderem nepřítele, který má značnou převahu a kdy boj za těchto krajně nepříznivých podmínek by mohl vést k jejich zničení. Současně tímto manévrem usilujeme o změnu nevýhodné situace, získáváme čas a snažíme se vytvořit podmínky k boji v jiném prostoru.

Odchod může probíhat za různých podmínek. Divize může obdržet rozkaz k odchodu např. vzhledem k situaci sousedů, kdy hrozí obklíčení a nadřízený velitel nemá dostatek prostředků k aktivní činnosti a to jak v obraně, tak i v průběhu útoku, popř. po neúspěšném střetném srazení a boji.

V jiné variantě může být odchod vynucen tak silným tlakem nepřítele, takovou převahou jeho sil, že divize není schopná bránit se na dosavadní čáře, nebo při vyjití z obklíčení, ke zkrácení šířky pásma apod.

V další variantě může být odchod použit jako prostředek přeskupení, kdy se divize vyvádí z boje ze směru, kde není účelné pokračovat v aktivní činnosti, a přeskupují se síly na směr, kde se vytvořila příznivější situace.

V závislosti na těchto a dalších podmínkách může být uskutečněn:

— **vynucený** odchod pod silným tlakem značné převahy nepřítele, kdy jsou vyčerpány všechny možnosti ke změně situace a k boji v dosavadním prostoru a pokračování v boji v tomto prostoru by mohlo vést ke zničení hlavních sil divize;

— **plánovaný** odchod k přeskupení operační sestavy, vzhledem k očekávanému vývoji situace, který se uskutečňuje nikoli jako důsledek bezprostřední činnosti nepřítele v pásmu divize.

Podstata odchodu spočívá v kombinaci specifické obranné činnosti a manévru tak, aby bylo dosaženo co nejvýhodnějšího uskupení sil a prostředků,

zaujato nejlepší postavení vůči nepříteli k neefektivnějšímu využití bojových možností vlastních vojsk.

Důležitou zásadou je, že odchod může být uskutečněn pouze **na rozkaz nadřízeného velitele** (kromě jiného též, aby samovolným odchodem nevznikla obtížná situace pro sousedy). Nezbytnost odchodu je zpravidla ovlivněna souhrnem různých vlivů, zejména výraznou převahou nepřítele zvláště v jader-
ných zbraních, nepříznivým rozmístěním vlastních vojsk umožňujícím obejít nepřitelem, dočasným snížením nebo ztrátou bojeschopnosti vojsk divize apod.

Hloubka odchodu závisí na zámyslu nadřízeného velitele pro další činnost a je ovlivněna poměrem sil, terénem a dalšími vlivy situace. Divize může od-
cházet na některé další pásmo obrany v hloubce operační sestavy na vzdále-
nost 30—40 km, nebo i do větší hloubky. Odchod se vždy uskutečňuje v zájmu
plnění nového bojového úkolu, je spojen se změnou prostoru a způsobu bo-
jové činnosti, a proto vyžaduje vytvoření nového uskupení sil a prostředků.
Nejčastěji k němu dochází v obtížné a nejasné situaci, za značných ztrát
a snížené bojeschopnosti vlastních vojsk. Jde tedy o zvláštní a velmi složitý
manévr, jehož úspěšné uskutečnění vyžaduje od velitelů a štábů zvlášť pečlivou
organizaci boje, pevné a nepřetržité velení.

Podle způsobu použití hlavních sil divize v závislosti na situaci rozlišujeme
odchod s rozvinováním, nebo bez rozvinování hlavních sil na mezilehlých
čarách.

Při odchodu bez rozvinování hlavních sil na mezilehlých čarách odchází
hlavní síly po odpoutání se od nepřítele pod ochranou zadních vojsk na ko-
nečnou čáru odchodu. Úlohou divize v tomto případě je zpravidla uchránit
hlavní síly, organizovaně a co nejrychleji dosáhnout stanoveného prostoru
a pohotovosti k plnění nového bojového úkolu.

Podstata odchodu s rozvinováním hlavních sil na mezilehlých čarách spo-
čívá v tom, že hlavní síly postupným bráněním výhodných čar působí ne-
příteli ztráty, vyčerpávají ho a vytvářejí podmínky pro jeho zničení společně
s přicházejícími zálohami. Tento způsob odchodu se používá tehdy, jestliže
divize nemůže získat čas bojovou činností samotných zadních vojsk a má za
úkol zpomalovat postup nepřítele. Možnosti mezilehlých čar a doba jejich
udržení závisí na hloubce odchodu a zámyslu nadřízeného velitele pro další
činnost, na bojeschopnosti odcházejících vojsk, terénu a aktivitě nepřítele.
Složitost tohoto způsobu odchodu ovlivňuje nezbytnost organizovat a uspořádat
obranu na jednotlivých čarách ve velmi krátkých lhůtách.

Odchod vojsk, které jsou v dotyku s nepřítelem, začíná vyjitím z boje
a odpoutáním od nepřítele. **Vyjítí z boje** spočívá ve vytvoření podmínek vol-
nosti manévru, stažení hlavních sil do takové hloubky, která umožňuje změnu
bojové sestavy do pochodových proudů. Probíhá pod ochranou vyčleněných
krycích jednotek, s využitím snížené viditelnosti a klamání nepřítele. Pokud
je nutné vzhledem k situaci vyvádět vojska z boje ve dne, potom demonstrativní
činností, využitím dýmu a jiných maskovacích opatření je nutné usilovat
o klamání nepřítele. Zahájení vyjití z boje se volí v době oslabení aktivity
nepřítele a je třeba usilovat o maximální rychlost při vyvádění jednotek. Pou-
ze nenadále, organizovaně a rychlé odpoutání hlavních sil od nepřítele vytváří
příznivé podmínky pro úspěšný odchod. S tímto cílem mohou být vedeny ja-
derné údery, údery letectva a palby dělostřelectva na neaktivnější a nejnebez-
pečnější uskupení nepřítele. V některých případech může být účelné vést při

zahájení odchodu hlavních sil dílčí protizteče. Pro rychlou a skrytou činnost vojsk i klamání nepřítele má značný význam dovedné využití terénu.

Uskupení sil a prostředků pro odchod musí zabezpečovat:

- organizované odpoutání hlavních sil divize od nepřítele a jejich rychlé vyvedení na nově stanovenou čáru, nebo do nového prostoru a dosažení pohotovosti k plnění nového úkolu;

- zajištění odcházejících vojsk čelně, na bocích i v týlu v průběhu odchodu, popř. rychlé rozvinutí části hlavních sil do bojové sestavy, jestliže nepřítel pozemními silami nebo vzdušnými výsadky pronikne na cesty odchodu;

- včasný odsun týlových součástí, zásob všeho druhu, raněných a nemocných;

- nepřetržité pevné velení v průběhu odchodu a to jak silám, které zajišťují a brání odchod, tak i hlavním silám za pochodu od fronty.

Uskupení sil a prostředků divize při vyjití z boje a při odchodu tvoří krycí síly, zadní voje, boční odřady a čelní zajištění odcházejících vojsk, hlavní síly divize, včetně proudů týlových a technických útvarů.

Vyjití z boje a odpoutání hlavních sil od nepřítele zabezpečují **krycí síly**, do nichž se vyčleňují zesílené motostřelecké a tankové jednotky, obvykle četa z každé rotě na předním okraji obrany nebo čáře dotyku, popř. až zesílená rota od praporů, které přehrazují tankové směry. Krycí jednotky se posilují tanky, protitankovými prostředky, zatarasovacími prostředky a jsou podporovány palbou vyčleněného plukovního a divizního dělostřelectva. Tyto jednotky zůstávají v zaujatých postaveních a k oklamání nepřítele zesilují palbu tak, aby bojová činnost měla stejnou intenzitu a ráz jako před vyjitím hlavních sil z boje.

Hlavní síly divize při vyjití z boje využívají maximálního množství komunikací i vhodného terénu, v bojové sestavě se stahují z čáry dotyku a vytvářejí proudy. Po vyjití z boje si volí čáry a prostory vytváření rotních proudů mimo dosah protitankových prostředků nepřítele ve vzdálenosti 3—4 km za čárou dotyku. Čáru vytváření praporečnických proudů je účelné volit mimo dosah nejúčinnější palby dělostřelectva v hloubce 10—12 km od čáry dotyku, zpravidla před první čárou rozvinutí zadního voje divize. Pokud nepředpokládáme rozvinování hlavních sil na mezilehlých čarách, určuje se výchozí čára odchodu za bojovou sestavu divize, 15—25 km za čárou dotyku. Při odchodu do velké hloubky se mohou určovat po 1—2 hodinách pochodu regulační čáry. Na vyjití pluků z boje je třeba ponechat odpovídající dobu (orientačně okolo dvou hodin).

Krycí síly zahajují odchod na rozkaz nebo signál velitele divize nebo pluku, jakmile hlavní síly projdou čárou zaujatou zadním vojem. V dalším se připojují ke svým útvarům, nebo zesilují zadní voje. Jednotky, kterým se nepodařilo odpoutat od nepřítele, odcházejí v bojové sestavě skoky od čáry k čáře a kryjí se navzájem palbou, usilují podle možnosti o přechod do předbojových sestav mimo dosah protitankových prostředků nepřítele. K oslepení nepřítele a skrytí vlastních vojsk je účelné využívat dýmu a organizovat umlčování nepřátelských radioelektronických prostředků. Ke zpomalování postupu nepřítele se využívá zátarasů všeho druhu, destrukcí, léček, paleb vyčleněného dělostřelectva a úderů vojskového letectva.

Odchod divize probíhá obvykle v pásmu předchozí bojové činnosti, tzn. zpravidla v pásmu širokém kolem 30 km a postupně se může zužovat.

Odchod hlavních sil divize probíhá pod ochranou **zadních vojáků**. Úkolem zadních vojáků je zdržet po stanovenou dobu útok nepřítele, odrazit zteč jeho čelních sledů, přinutit ho k rozvíjení dalších sil a organizovat nové zteče. Tím zdržet nepřítele, získat čas a zabezpečit nerušený odchod hlavních sil divize. Síla a složení zadních vojáků musí být taková, aby byly schopny plnit samostatně stanovený úkol. Divize může vyčlenit zadní voj v síle zesíleného pluku, který bude mít za úkol přehrazovat celé pásmo odchodu divize, nebo uskutečnit odchod pod ochranou zadních vojáků pluků, popř. kombinovaným způsobem, kdy část pásma odchodu kryje zadní voj divize a část jeden ze zadních vojáků pluků. Na každou osu odchodu se zpravidla vyčleňuje do zadních vojáků hodnota praporu. Do zadních vojáků je účelné vyčleňovat tankové útvary a jednotky, nebo motostřelecké útvary a jednotky vyzbrojené bojovými vozidly pěchoty, vzhledem k jejich manévrovacím možnostem, palebné síle a odolnosti. Pluk vyčleněný jako zadní voj divize může být posílen 1—2 oddíly dělostřelectva, 1 plrbat. a ženijní rotou.

Čáry rozvinutí zadních vojáků volíme obvykle po 15 km, při odchodu do větší hloubky po 20 km i více s využitím léček a zátarasů mezi nimi. První čáru rozvinutí zadního voje divize volíme zpravidla v hloubce předchozí obrany na úrovni třetího postavení, u zadních vojáků pluků v hloubce 8—10 km od čáry dotyku. Na jednotlivých mezilehlých čarách může zesílený pluk obdržet úkol zdržet nepřítele v průměru 1,5—2 hodiny na každé čáře, zadní voj v síle praporu 1—1,5 hodiny. Ve prospěch zadních vojáků mohou zasáhnout vyčleněné divizní prostředky, hotovostní baterie raketového útvaru pokud budou k dispozici jaderné zbraně, protitanková záloha divize, popř. letectvo, zejména bojové vrtulníky. Ve středně členitém terénu může přehradit prapor šíří 5—7 km, pluk až 15 km.

Způsob boje zadních vojáků závisí na situaci. Při slabší aktivitě nepřítele může odcházet zadní voj rovněž v proudech pod ochranou zadní záštity. Při značné převaze nepřítele a jeho silném tlaku bojuje zadní voj skoky s využitím terénu od jedné čáry ke druhé, spojuje obranu opěrných bodů na jednotlivých čarách se širokým manévrováním, činností léček a zátarasováním. Základním způsobem činnosti zadního voje je nenadálé palebné napadení nepřítele. Jakmile se nepřítele začne rozvíjet, rychle odchází na další obrannou čáru. Celkové množství čar rozvíjení zadních vojáků závisí na hloubce a tempu odchodu, bojových možnostech a aktivitě nepřítele.

K ochraně boků hlavních sil za odchodu se vyčleňují **boční odřady** nebo boční pochodové záštity. Jsou vysílány k přehrazení směrů možných nepřátelských obchvatů nebo obejítí s úkolem zabránit nepříteli proniknout na cesty odchodu hlavních sil divize. Svůj úkol plní v závislosti na situaci buď přehrazením těchto směrů obranou vhodných prostorů, které drží do průchodu hlavních sil divize, nebo zajišťují hlavní síly divize postupem na ohroženém boku.

Odcházející hlavní síly divize se zabezpečují na jednotlivých osách odchodu vysláním předsunutých odřadů, které předem obsazují a drží důležité objekty, jako mosty, soutěsky, komunikační uzly, nebo čelními pochodovými záštitami, které postupují před čelem odcházejících vojsk a ničí nebo blokuji nepřátelské výsadky, diverzní skupiny apod. Spolu s pochodovým zajištěním se vysílá na každou osu odřad zabezpečení pohybu.

Hlavní síly divize odcházejí po co nejvíce osách a v praporních proudech. Proudové útvary se člení na praporní proudy, které postupují ve vzdálenosti 2 až

3 km. Větší rozptýlení nadměrně zvětšuje hloubku sestavy divize při odchodu, ztěžuje velení, zvětšuje nebezpečí rozdělení hlavních sil divize nepřítelem. Pokud se msp s BVP nepoužívá jako zadního voje divize, je účelné ho mít na čele hlavních sil na ohroženém směru. Týlové útvary, pokud nebyly odsunuty předem, se přesunují po nejméně ohrožených osách za pochodovým zajištěním na čele hlavních sil. Raketový útvar a dělostřelectvo se přemísťují blíže k čelu hlavních sil po chráněném směru. Hotovostní baterie raketového útvaru se přemísťují skoky. Část dělostřelectva, vyčleněného pro podporu boje zadních vojáků, PTZ a POZ se přemísťují na zádi hlavních sil, popř. na ohroženém boku. Prostředky PVO se rozmísťují v sestavě hlavních sil po bateriích, část se vyčleňuje pro obranu zadních vojáků.

Při odchodu divize s **rozvíčováním hlavních sil na mezilehlých čarách** vytváříme zpravidla dva sledy, které zaujímají postupně obranné čáry a vzájemně se překračují. Pluky se rozvíjejí na těchto čarách na široké frontě zpravidla v jednom sledu s vyčleněním silné zálohy. Mezery mezi opěrnými body rot mohou dosahovat v těžko dostupném terénu 2 i více km, kromě paleb a zátarasů se přehrazují léčkami. Šířka obrany pluku na těchto podmínkách dosahuje 12–15 km. Pro boj s prostředky jaderného napadení nepřítele se mohou vytvářet speciální odřady v síle zesílené roty.

Vyjítí prvního sledu z boje na mezilehlé čáře se uskutečňuje na rozkaz velitele divize poté, když útvary druhého sledu zaujaly obranu a vytvořily palebný systém na následující čáře.

Při odchodu s rozvíčováním na mezilehlých čarách velí velitel divize z velitelského stanoviště, které se rozvíjí zpravidla v úseku obrany jednoho z pluků v těžko dostupném terénu. Záložní velitelské stanoviště divize se rozvíjí na následující čáře a ZV divize řídí odcházející útvary a vytváření obrany. Po zahájení odchodu prvního sledu na následující čáru přechází velitel divize se svojí operační skupinou na ZVS, které se stává hlavním místem velení. Současně se vyčleňují síly a prostředky zpravidla z předchozího VS pro rozvíjení nového ZVS na následující čáře. Při vyřazení jednoho z míst velení divize může být velení útvarům na mezilehlé čáře uloženo dočasně veliteli jednoho z pluků. TVS divize se přesunuje bez zastávky za konečnou čáru odchodu.

Tímto způsobem může divize bojem na dvou až třech mezilehlých čarách značně omezit možnosti nepřítele při rozvíjení úspěchu v hloubce naší obrany a zadržet jeho útočící uskupení v síle až dvou divízi po dobu jednoho dne. Tím umožnit přisunutí vlastních operačních záloh a přípravu protíúderu.

Při tomto způsobu odchodu má činnost divize manévrový ráz. Jde o spojení dočasné obrany k udržení řady postupně zaujímaných čar ve vymezené době a širokého manévru, zpravidla s cílem zpomalovat postup velmi silného a aktivního uskupení nepřítele při krajně omezených vlastních bojových možnostech.

Velitel a štáb divize začíná **organizovat odchod** zpravidla po obdržení předběžného bojového nařízení. Organizace odchodu zahrnuje zejména přijetí rozhodnutí, stanovení bojových úkolů podřízeným, organizaci součinnosti a zabezpečení bojové činnosti. Okamžitě se vydávají pokyny pro přípravu os odchodu a mezilehlých čar, ke zřizování zátarasů a destrukcí, k odsunu raněných, nemocných, poškozené techniky a zásob, které nejsou nezbytné pro další bojovou činnost.

Metodika práce velitele a štábu divize závisí na konkrétní situaci. Při nuceném odchodu, kdy každá hodina promeškání včasného vyjití z boje ztěžuje situaci vlastních vojsk, je nejvíce používána metoda souběžného plánování na základě postupně doručovaných předběžných a bojových nařízení.

V předběžném bojovém nařízení pro odchod velitel armády zpravidla veliteli divize stanoví zprávy o nepříteli, cíl odchodu, pásmo nebo směr odchodu, konečnou čáru odchodu, sousedy a jejich úkoly, pořadí odchodu týlových a technických útvarů, dobu pohotovosti, způsob a dobu doručení bojových úkolů.

Po obdržení předběžného bojového nařízení si velitel divize ujasní cíl, směr a hloubku odchodu, místo a úlohu divize v rámci armády při odchodu a na konečné čáře, lhůty pohotovosti k vyjití z boje a odchodu. Dále vezme v úvahu známé prvky situace, zejména bojové možnosti vlastních vojsk i nepřítelů, časové možnosti, stanoví opatření, která je nutné neprodleně uskutečnit, a vydává náčelníkovi štábu pokyny k organizaci průzkumu, jaké údaje o nepříteli a do kdy zjistit. Na základě závěrů z ujasnění úkolu hlásí svůj zámysl nadřízenému a po jeho schválení s ním seznamuje své zástupce a náčelníky druhů vojsk a služeb a prostřednictvím štábu vydává předběžná bojová nařízení útvarům. Tato činnost by měla trvat orientačně do 40 minut. Po obdržení dalšího bojového nařízení se hodnotí doplňující údaje a dokončuje rozhodnutí, upřesňují se bojové úkoly útvarům včetně organizace součinnosti. Tato druhá část rozhodovacího procesu vyžaduje zpravidla od 60 do 90 minut. Tyto normy odpovídají práci připraveného a sešraného štábu.

Organizaci odchodu řeší velitel divize zpravidla na mapě. Je-li čas, může uskutečnit dílčím způsobem rekognoskaci na rozhodujících směrech. Ujasnění úkolu, hodnocení situace a přijetí rozhodnutí tvoří zpravidla proces, v němž jsou postupně formulována jednotlivá opatření a co nejrychleji předávána podřízeným.

V zámyslu pro odchod velitel divize stanoví:

- manévr a bojovou sestavu při vyjití z boje, způsob jaderného a palebného ničení nepřítelů,
- způsob odchodu a odpovídající uskupení sil a prostředků,
- způsob vyvedení týlových a technických útvarů, odsun raněných a nemocných,
- čáry pro vedení boje, čas zaujetí a lhůty jejich udržení.

Při stanovení úkolů podřízeným určuje způsob a pořadí vyjití z boje, jejich pásma nebo osy odchodu, místo v pochodové sestavě, úkoly na mezilehlých nebo konečné čáře odchodu, posilové prostředky a lhůty plnění úkolu.

Při stanovení způsobu součinnosti vymezuje podle čar a času způsob plnění úkolu jednotlivými prvky sestavy, zejména součinnostní opatření při vyjití z boje, čáry vytváření pochodových proudů, osy přesunu, průchody, organizaci pořádkové služby, způsob boje krycích sil a zadních vojáků, jejich podporu divizními prostředky, pořadí odchodu hlavních sil, signály při vzájemném překračování vojsk na mezilehlých čarách, opatření k maskování a zatarasování, činnost při proniknutí nepřítelů na cesty odchodu a jiné.

K organizaci velení určuje místa velení a doby rozvíňování, jakož i způsob jejich přemístování.

Rozhodnutí velitele divize se zakreslí do mapy, kde se obvykle vyjádří:

- uskupení nepřítelů a pravděpodobný zámysl jeho činnosti,

- situace a úkoly krycích jednotek,
- osy odchodu, čára rozvinutí zadních vojů, doba zaujetí, výchozí čára, regulační a konečná čára odchodu,
- čáry vytváření pochodových proudů a doby průchodu,
- čáry rozvinování PTZ a minování POZ a další úkoly zatarasování,
- pochodová sestava hlavních sil, pochodové zajištění a jeho úkoly,
- úkoly útvarů v průběhu odchodu a na konečné čáře odchodu,
- uskupení prostředků PVO, dělostřelectva, raketového útvaru a jejich manévru v průběhu odchodu,
- prostory rozmístění a odsunu týlových a technických útvarů,
- místa velení, prostory a doba jejich rozvinování, způsob přemístění.

Při organizaci odchodu metodou souběžného plánování se úkoly útvarům doručují zpravidla ve dvou etapách: nejprve předběžnými nařízeními a pak bojovými nařízeními. Předběžná bojová nařízení se doručují útvarům po vydání zámyslu velitele divize. Jejich obsah a rozsah závisí na konkrétní situaci. Obvykle pro pluk, který je určen jako zadní voj, se stanoví posilové prostředky, první čára rozvinutí a doba zaujetí, pohotovost systému paleb, doba a způsob doručení bojového úkolu, popř. další údaje.

Útvarům hlavních sil se stanoví cíl a směr odchodu, složení a úkoly krycích sil (popř. zadního voje, pokud se od pluku vyčleňuje), konečnou čáru odchodu a způsob doručení bojového úkolu.

Po přijetí rozhodnutí nebo jeho upřesnění na základě bojového nařízení nadřízeného velitele se vydávají útvarům bojová nařízení. V bojovém nařízení pro zadní voj je třeba stanovit směr hlavního úsilí, další čáry rozvinování, dobu a signály pro vyjití z boje a odchod, konečnou čáru odchodu hlavních sil, zřizování zátarasů na osách odchodu, situace a úkoly sousedů, způsob podpory divizními prostředky.

Ostatním útvarům se určují pásma nebo osy odchodu, posilové prostředky, úkol na konečné čáře a mezilehlých čárách, dobu a signály vyjití z boje, složení a úkoly pochodového zajištění, čáry rozvinování zadního voje, výchozí a regulační čáry a dobu průchodu, úkoly sousedů.

Bojová nařízení neopakují údaje stanovené v předběžných bojových nařízeních. Při vydávání úkolů přísně respektujeme pravidla utajeného velení. Úkoly doručujeme převážně technickými pojiťky, na rozhodujícím směru osobním vydáním úkolu některým z hlavních funkcionářů divize. Cíl odchodu, zámysl činnosti a úkoly útvarů musí být formulovány jasně a jednoznačně, aby nevznikly žádné pochybnosti o způsobu činnosti při odchodu.

Závěrem chci zdůraznit, že s odchodem počítáme jako s jedním z druhů manévru a bojové činnosti, která zajišťuje uchování sil i za cenu dočasné ztráty terénu, získává čas a vytváří podmínky pro boj v jiném prostoru.

Mezi hlavní činitele pro úspěch při odchodu řadím především schopnosti velitelů a štábů organizovat a řídit bojovou činnost při vyjití z boje a odchodu, rychlý manévru při přeskupování a odchodu, houževnatý boj krycích sil, zadních vojů a bočních odřadů s dovedným využíváním zátarasů a palebného působení, všestranné zabezpečení bojové činnosti a organizaci pořádkové služby.

Vyjití z boje a odchod bude zpravidla probíhat ve velmi obtížné a složité situaci. Znalost zásad této činnosti vytváří podmínky pro splnění úkolu. Uvedené zásady nevyčerpávají všechny možné varianty a různorodost bojové činnosti v těchto podmínkách. Je třeba je uplatňovat tvůrčím způsobem podle konkrétní situace.